

Idea krásy u Platóna, ZS 2010, 1. přednáška (handout)

Literatura:

G. Reale, *Platón*, kap. 5-10, 15, prohlédnout si Dodatek k desáté kapitole, str. 606-656;
Faidón, 96a-102a;
Symposion, 198a-212a (Sókratova-Diotimina řeč),
Faidros, 246a-257b (mýtus o „okřídleném vozu“)

Faidón, 98a6-b6:

Neboť nikdy bych si byl o něm nemyslel, že by při svém tvrzení, že jsou ty věci spořádány od rozumu, uvedl pro ně nějakou jinou příčinu, nežli že je nejlepší, aby byly tak, jak právě jsou. Myslel jsem tedy, že dává každé jednotlivé z nich i všem společně náležitou příčinu, vyloží to, co je pro každou zvláště nejlepší a co je společné dobré pro všechny. A nebyl bych dal ani za neví, co ty naděje, nýbrž chopil jsem se horlivě těch knih a četl jsem je, co nejrychleji jsem mohl, abych co nejdříve znal to nejlepší i horší.

Faidón, 99b2-d3:

Jak je možno nerozeznati, že něco jiného je to, co je *vskutku příčinou*, a něco jiného je to, *bez čeho by příčina nikdy nebyla příčinou!* A tu, jak vidím, lidé právě to jakoby ve tmě nahmatávají a mluví o tom jako o příčině, užívají tu názvu nenáležitého. Proto tedy také jeden obklopuje zemi vírem a dělá, že je země udržována na svém místě nebem, druhý jako širokým neckám jí podkládá za podstavec vzduch. *Ale tu moc, která působí, že ty věci jsou nyní v takové poloze, jaká je pro ně nejlepší, tu ani nehledají, ani netuší, že má jakousi božskou sílu*, nýbrž si myslí, že by dovedli jednou nalézt nového Atlanta, silnějšího než jest ten náš, nesmrtelnějšího a lépe všechno udržujícího, a nic netuší, že to je v pravém smyslu slova dobro a potřebno, co svazuje a drží pohromadě. *Kdybych se mohl poučit o takovéto příčině, jak to s ní asi je, s největší radostí bych vstoupil ke komukoli do učení*; když však jsem byl zde o ni připraven a nebyl jsem schopen ani sám jí nalézt, ani se o ní poučiti od jiného, *užil jsem druhého způsobu plavby k hledání příčiny. Přeješ si, Kebéte, abych ti o něm učinil výklad, s jakou námahou jsem jej provedl?* Ano, neobyčejně si to přeji.

Faidón, 99d4-100a7:

Nuže tedy, pokračoval Sókratés, když už jsem měl dost toho zkoumání věcí, potom se mi zdálo, že si musím dát pozor, aby se mi nestalo totéž, co se stává těm, kteří se dívají na zatmění slunce a konají pozorování: někteří si totiž kazí oči, jestliže nepozorují obraz slunce na vodě nebo na něčem takovém. *Takového něco jsem si pomyslel i já a dostal jsem strach, abych nadobro neoslepl na duši, kdybych hleděl očima na věci a snažil se jich každým smyslem dosáhnouti. Tu se mi tedy zdálo, že se musím utéci k myšlenkám a na nich pozorovati pravdu věcí.* Ovšem snad mé přirovnání jistým způsobem není případné; neboť nepřipouštím tak docela, že ten, kdo pozoruje jsoucna na myšlenkách, pozoruje je více na obrazech než ten, kdo je pozoruje na věcech samých. Než tedy dal jsem se tímto směrem: *pokaždé si učiním základem myšlenku, o které usoudím, že je nejpevnější, a cokoli se podle mého zdání s ní shoduje, to pokládám za pravdivé, ať jde o příčinu nebo o všechny ostatní věci, cokoli se pak s ní neshoduje, za nepravdivé.*